

Dobrodružství s puncem G E L

Jednoho letního dne roku 1899 si na manévrech vymkl kotník mladý záložní poručík (v civilu soudce). Za několik dní, když byl uschopněn, šel se poděkovat posádkovému lékaři do jeho bytu. Při této příležitosti byl představen lékařově andělsky krásné, plaché a nepřístupné dceři. Jednoho letního dne roku 1900 se ti dva, mladá lékařova dcera a mladý soudce, vzali. Jednoho podzimního dne roku 1901 jsem se jim narodil.

V ten podzimní den ukazoval kalendář 18. září a o jméno František Feigel se rozrostla matrika Města Albrechtice v okrese Bruntál. Nezklameme čtenáře, očekávající, že život ozoruhodných lidí musí být kromobyčejný od samé kolébky. K biografii našeho slavného muže totiž patří i následující historka.

Muselo to být roku 1922, když jsem našel babičku, jak bledá a roztřesená sedí u stolu - na stole noviny, vedle novin velká starobylá krabice, v níž babička chovala své nejcennější relikvie. Cosi hledala a šeptala si přitom: „Milánský kněz... milánský kněz...“ Nevěděl jsem, co bábinka hledá, ale dávný příběh, jehož ústřední postavou byl nějaký kněz z Milána, jsem ovšem znal. Při kterési rakousko-italské výměnné akci dostal dědeček tři volné jízdenky na italské železnice. Chudému venkovskému lékaři se měl splnit sen: uvidí Řím! I vydal se na cestu s ženou a dcerou. Té dceři - pozdější mé mance - tenkrát mohlo být šestnáct nebo sedmnáct let. V Miláně přistoupil nějaký hubený brejlatý páter, a ačkoliv kolárek nebyl v dědečkových očích zvláštní rekomandací, tento kněz si ho získal, neboť dědeček byl ateista civilizovaný a kněz muž zřejmě vysoce vzdělaný: mluvil plynně klasickou latinou, odmítal - z paleografických důvodů - Královédvorský rukopis, a vůbec. Konverzace obou doktorů - medicíny a teologie - byla animovaná a přátelská až do chvíle, když se kněz chystal k vystupování a kdy řekl: „Domine Doctor, dejte svou dceru do kláštera.“ Já nevím, jak se po latinsku řekne „raďte jít do háje“, ale dědeček to zaručeně věděl a jistě to tomu knězi řekl, protože konverzace rázem ustala. Ale za chvíli, už s kloboukem v ruce, kněz opakoval: „Dejte ji do kláštera. Je příliš krásná a ušlechtilá, než aby mohla najít štěstí v světském světě.“ Vystoupil a zmizel v italsky rušném davu nástupiště.

Tento příběh jsem tedy znal. A než jsem se mohl bábinky zeptat proč si právě teď na „milánského kněze“ vzpomněla, bábinka našla, co hledala: byla to obyčejná, už hodně zažloutlá vizitka s jménem dr. Achille Ratti, a dole v rohu se slovy: Bibliotheca Ambrosiana, Milano. Bábinka němě pokývla hlavou a němě ukázala na zprávu v novinách: „... papežem byl zvolen kardinál Achille Ratti, kdysi knihovník a pak ředitel Ambroziánské knihovny v Miláně. Intronizace papeže, jenž přijal jméno Pius XI., se bude konat ...“ „Měli jsme poslechnout,“ zašeptala babička a potom moc plakala.

Neposlechli. Feigelátko křikem pozdravilo svět, malý František zamilovaně brousil kolem maminčiných sukni jako všichni kluci, zlobil pány učitele a později profesory c. a k. gymnasia v Prostějově. Třináctiletému Františkovi nadělil jeho jmenovec mocnář - jakož i všem svým národům - svolání, kterým začala čtyřletá všeobecná mizerie a krvavé běsnění. Františka Josefa I. stálo to svolání »předčasnou« smrt sešlostí věkem - ve věku 86 let, Františka Feigla ve věku 17 let onemocnění zákeřnou »španělskou chřipkou«, na níž jako jeden z mála postižených zázrakem nezemřel. V prvním roce osvobozené Republiky Československé se gymnasista František stal dospělým majitelem maturitního vysvědčení a po jednoročním kursu obchodní akademie korespondentem Všeobecné bankovní jednoty v Brně. Tím posledním ovšem z přinucení svého otce, který Františkův život řídil stejně přísně a nekompromisně jako svá soudní přelíčení. Vychoval tím Františka ve znalce paragrafů, a ten svých vědomostí užil při první příležitosti. Od 18. září 1922 byl totiž - podle paragrafů - plnoletý, a mohl tedy o svém dalším životě rozhodovat sám.

A tak jsem v předvečer plnoletosti „ukul ďábelský plán“, jak v mžiku osvobodit mou maličkost „z tenat bankovních“. Při pečlivém prozkoumávání kolektivní smlouvy jsem našel ustanovení, že okamžitě lze zrušit pracovní poměr jen tehdy, urazí-li zaměstnanec svého představeného, nebo naopak. Byl u nás takový prokurista, s nímž jsme se neměli právě v lásce. A dne 18. září 1922 ráno jsem s ním zavedl účelný rozhovor, k jehož závěru prokurista vykřikl: „Jestli mi to řeknete ještě jednou...“ a sáhl po těžítku, které měl na psacím stole. Nu, příznávám, že jsem zrovna den předtím louskal detektivku, jejíž hrdina „upíraje na padoucha své ocelově šedé zraky, řekl s mrazivým klidem: ještě cekněte a chytím vás za límec a budu vás držet z okna tak dlouho, až chcípnete hlad.“ Ocelově šedé zraky jsem neměl k dispozici, mrazivý jsem také nebyl, ale jinak jsem to prokuristovi citoval bezvadně. Tak jsme se úspěšně navzájem urazili, má akce dosáhla cíle...

A: Osvobozený mladý muž, unavený předchozím suchopárem mezi úředními akty, se rozhodl pro život nejdobrodružnější: vydá se do světa. Cesta však skončila už ve Vídni. Bývalá císařská metropole se už drahý čas nepohupovala bezstarostně na vlnách »krásného modrého Dunaje«, nýbrž tonula ve víru inflace. Zatočil se v něm i František. Během jediného dne stačil utratit celou svou hotovost a během dvou dnů následujících i výtěžek vynuceného prodeje zlatého řetízku k hodinkám, rodičovského dárku k maturitě.

Dva dny poté dobrovolně nastoupil presenční vojenskou službu v kasárnách 6. jezdeckého pluku v Brně - Králově poli.

Pamatuji se, že jsem večer seděl vznešeně v brněnském divadle a ráno na mě křičel frajtr: „Podlahu bude dnes drhnout tamten inteligent u dveří.“

Po návratu z vojny se František dal zapsat na právnickou fakultu Masarykovy university v Brně. A vydržel - dva semestry. Necelé. Přesně do chvíle, kdy při jedné přednášce našel v desce stolku vyrytu parafrázi Simonidesova čtyřverší: „Poutníče, který jdeš kolem, neříkej našim doma, že my tuto spíme, zatímco zákony kážou se nám.“ Snad ta obměna nápisu na pomníku u Thermopyl příliš připomínala rovy zbytečného úsilí, František těch práv nechal.

A tu zasáhla ruka osudu. V roce 1924 jsem si přečetl v Lidových novinách noticku, kterou, jak jsem později zjistil, napsal Rudolf Těsnohlídek: „Vstupenky na porotní přelíčení s Hildou Hanikovou jsou vyprodány, ačkoliv den přelíčení nebyl ještě oznámen. Doporučuje se proto obstarávat si vstupenky na přelíčení o vraždách ještě nespáchaných.“ Popadla mě zvědavost a šel jsem požádat o vstupenku - ale byly opravdu rozebrány. A tu se ve mně poprvé probudil reportér. Chodil jsem po Brně soptě. A jak tak jdu po České ulici, vidím ve výkladní skřini knihkupectví časopis Soudní síň. Byl to list začínající a redakce hned na první stránce upozorňovala, že „s povděkem přijme upozornění na zajímavá přelíčení“. Napsal jsem do pražské redakce okamžitě expres, že bych dělal to přelíčení s Hanikovou. Podotkl jsem, že jsem právník, aniž jsem se zmínil o semestrech. A také expres jsem dostal akreditující dopis. Tak jsem se stal novinářem...

A tak 14. března 1924 putuje za osmi tisíci čtenáři v nezavedeném časopise formátu A4 poprvé reportáž, podepsaná značkou -gel. Gelův vstup mezi žurnalisty nebyl však všední a obyčejný, jak by se mohlo zdát. Ne každému začátečníkovi se stane, aby šéfredaktor časopisu ocenil jeho první materiál tak, že proto zvýší náklad listu. Ne každému zkonfiskuje první tisku určený písemný projev na dvou místech cenzura. Gelova reportáž „Hildegarda Cecilie Haniková“ přinášela rozsáhlou, podrobnou a zasvěcenou informaci o procesu a kritický rozbor zaujaté a neobjektivní atmosféry, v níž se konal.